

ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО СИТУАЦІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-МОВЛЕННЄВИХ СИТУАЦІЙ

Коваленко Олена Михайлівна,
канд. пед. наук
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Вступ. / Introductions. Сучасні трансформації вітчизняної системи загальної середньої освіти, її переорієнтування на компетентнісні засади зумовлюють зміни у шкільній іншомовній освіті, а саме спрямування навчальної діяльності учнів на розвиток здатності оволодівати життєвими ключовими і предметними компетентностями.

Відповідних змін потребують технології імплементації вказаних компетентностей у практику навчання. Таким інструментом є мовленнєва ситуація, в межах якої мовцям, учням, пропонуються попередньо визначені за змістом й мовним оформленням умови й обставини, які є для них особистісно-значущими та заохочують їх до іншомовної мовленнєвої діяльності.

Мета роботи. / Aim. Мета нашої розвідки - розглянути види комунікативних завдань для розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5 класів ЗЗСО та формування здатності до ситуаційного спілкування англійською мовою.

Матеріали та методи./Materials and methods. Методологічну основу дослідження складає українська освітня нормативно-законодавча база, а саме Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.) [1], Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (2003 р.), Державний стандарт базової середньої освіти (2020 р.) [2]; Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016 р.), модельні навчальні програми «Іноземна мова 5-9 класи» для закладів

загальної середньої освіти [3].

Актуалізації проблеми формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти, аналізу шляхів імплементації засад компетентісно орієнтованого навчання, висвітленню багатоаспектності компетентісно орієнтованого навчання присвятили праці вітчизняні педагоги О. Б. Бігіч, О. С. Пасічник, Т. К. Полонська, В. Г. Редько, Н. В. Теличко, Р. Ю. Мартинова, М. В. Яковчук та ін.. У роботах учені розглядають питання особливостей організації навчання на компетентісних засадах, зокрема розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності засобами навчально мовленнєвих ситуацій.

Результати та обговорення./Results and discussion. Комунікативні завдання для формування в учнів здатності до ситуаційного спілкування іноземною мовою уможливають вивчення і використання англійської мови відповідно до вікових характеристик за допомогою дидактичних та рольових ігор, інсценувань, різноманітних видів творчої проєктної діяльності, опрацювання автентичних тематичних ситуацій спілкування, набуття й засвоєння нового навчального досвіду.

Робота над запропонованими матеріалом передбачає проходження двох взаємопов'язаних етапів, а саме, *підготовчого та творчого (продуктивного)*.

Навчальні комунікативні ситуації відкритого типу, зокрема дидактичні ігри та проєктна робота, містять як конкретні комунікативні завдання, так і елементи імпровізації, що заохочує до спілкування, яке зумовлює застосування та відтворення модельних мовленнєвих зразків та сталих виразів.

Наприклад, в рамках визначеної Модельною програмою тематики ситуативного спілкування «Харчування» п'ятикласникам пропонується вийти за межі підтеми «Страви в Україні та країнах виучуваної мови» і уявити та укласти «Космічне меню».

Під час усної презентації учнем відповідного ілюстративного або електронного колажу вдосконалюється комунікативне уміння усного продукування, а саме опису у вигляді короткого зв'язного висловлення,

побудованого з простих фраз і речень. Крім того, відбувається становлення такої метапредметної ключової компетентності, як творча діяльність, що передбачає поглиблення креативного мислення суб'єктів навчання, а така ключова компетентність, як інформаційно-комунікаційна (уміння створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами), формується у процесі розробки електронної презентації-колажу.

Розвивальна функція англійської мови (здатність переносити знання й уміння у нову ситуацію шляхом проведення проблемно-пошукової роботи) реалізується під час дидактичної гри «Склади перелік харчових продуктів, які стануть у нагоді під час тривалої пішохідної прогулянки. Обґрунтуй свій вибір їжі та напоїв». У процесі виконання цього завдання посилюється відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки, що належить до сфери екологічної безпеки.

Соціокультурний компонент компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у поєднанні із здійсненням самостійної пошукової роботи, у тому числі із застосуванням ІКТ для збору, обробки, аналізу інформації відповідно до поставлених цілей (інформаційно-комунікаційна компетентність) втілюється у процесі підготовки ілюстративного колажу «Що споживають школярі на сніданок (обід) в різних країнах світу».

Розвиток уміння учнів використовувати українознавчий компонент під час мовленнєвої діяльності та формування готовності до міжкультурного діалогу передбачений у процесі дидактичної гри, умовою якої є підготовка меню страв української кухні для святкового столу. Крім того, п'ятикласникам пропонується скласти перелік необхідних для цього покупок, попередньо обговоривши його з членами своєї сім'ї. У такий спосіб засобами окресленої навчально-мовленнєвої ситуації опрацьовуються такі мовленнєві функції як аргументація свого вибору, прийняття та відхилення пропозиції.

Подані ситуації є рамковими за своєю будовою. Вони укладені у такий спосіб, щоб за потреби вчитель міг їх видозмінити, індивідуалізувати, спростити, розширити чи ускладнити. Наприклад, опрацьовуючи тематику ситуативного

спілкування «Рідне місто/село» та описуючи його місцезнаходження, основні історичні та культурні відомості в дидактичній грі «Створи блог про визначні місця твого рідного міста/села» у разі необхідності можна трансформувати в такі теми для дописів, як «Місто, в якому я був на екскурсії», чи «Рідне місто мого улюбленого літературного героя». Або сам учень може виявити креативність і самостійно обрати або модифікувати тему проєктної діяльності, дидактичної гри в рамках тематики ситуативного спілкування, яка вивчається.

В залежності від наявних матеріально-технічних ресурсів, індивідуальних можливостей суб'єктів навчання та їхніх особистих уподобань, форми реального кінцевого продукту отримані результати роботи на творчому (продуктивному) етапі опрацювання завдань для формування в учнів здатності до ситуаційного спілкування англійською мовою можуть бути виконані на папері, бути втілені у віртуальному середовищі, або у реалізовані у комбінації цих форм.

Висновки./Conclusions. За умов імплементації технології ситуаційного навчання іншомовного спілкування учні під керівництвом вчителя системно й послідовно переходять від репродуктивних видів діяльності англійською мовою до творчого та продуктивного спілкування нею.

Запропоновані рамкові навчально-мовленнєві ситуації уможливають індивідуалізацію процесу становлення та розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності п'ятикласників під час опрацювання тематики ситуативного спілкування, поданої в Модельній навчальній програмі «Іноземна мова 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту»: Постанова Верховної Ради від 24.11.2021 № 1839-IX. [Електронний ресурс]. Доступно: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

2. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020. [Електронний ресурс]. Доступно: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/

3. Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., *Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти*. Рекомендовано МОН України : Наказ від 12.07.2021. [Електронний ресурс].

Доступно:

URL:

<https://drive.google.com/file/d/1Lvr1Juvrot3CMswWQozxXDQpquH-/view>